

O. Shkurat
N. Balabanova

ANALYSIS OF THE IMPACT OF INTERNATIONAL FINANCIAL ORGANIZATIONS ON THE ECONOMIC GROWTH OF THE COUNTRY

The article analyzes the economic cooperation of Ukraine with International Financial Organizations at different stages of development. It has been determined that for the whole period of Ukraine's cooperation with the MFIs, loans for the total amount of USD 12 579 million and EUR 5 923 million were attracted for the implementation of economic and social development projects. Of all international financial institutions, the largest amounts of loans to the Ukrainian economy were provided by the International Monetary Fund - USD 23.668 billion, which is 69% of the total amount of international loans received. In the second position - the volume of loans granted by the International Bank for Reconstruction and Development (12.6%), the volume of loans from the EBRD amounted to USD 157.79; loans granted by the European Investment Bank account for 11.9%. It is determined that, based on the purpose of borrowing by MFIs, their practical use and repayment conditions, there are consequences for their use in the future. In Ukraine, new external borrowings are directed not at economic development but at financing current budget expenditures, including the servicing of already existing external debt.

As a result of the analysis it is determined that most EU countries have significantly exceeded the generally accepted debt load limits. In particular, Greece's gross national debt is 181.13% of GDP, Italy - 132.16%, Portugal - 121.47%, Cyprus - 102.54%, Belgium - 102.03%. The ratio of gross external debt to GDP is 85.74% in Ukraine. It is noted that a high number of EU countries with debt levels above the average level of integration (58%) are characterized by low GDP growth rates. On the contrary, in countries where the level of government debt does not exceed 50% (Estonia, Luxembourg, Bulgaria, Czech Republic, Denmark, etc.) higher values of GDP growth are observed.

It is noted that government borrowing can be characterized by such a positive macroeconomic effect as accelerating the growth of national income with condition if borrowing money used effectively. However, in practice, attracting external borrowing to the economy, in particular by MFIs, has a positive economic impact mainly in the short term, with negative effects in the long term. In the article has been identified the patterns and dependencies between rates of economic development of EU and Ukrainian countries with changes in the level of government borrowing. Also has been determined the maximum value of the level of government debt, the achievement of which causes a slowdown in the country's economic growth rate. The implications and problems of using external borrowing are revealed. Measures are outlined to improve economic cooperation with international financial institutions.

Keywords. *International financial institutions, debt load, economic growth, EU countries, credit resources, government borrowing.*

УДК 338.23:502

О. М. Грибіненко

ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Зростаюча роль впливу неекономічних факторів на розвиток світового господарства призвела до необхідності формування нової парадигми міжнародної

економічної безпеки. В умовах реалізації концепції сталого розвитку доцільним є дослідження соціальної та екологічної складової міжнародної економічної безпеки.

В статті досліджено концептуальне підґрунтя та визначено роль екологічного фактору у формуванні міжнародної економічної безпеки. Розглянуто концепції сталого розвитку: «суворої стійкості», «слабкої стійкості», «критичної стійкості» та сучасні цілі XXI століття. Доведено, що більшість стратегій соціально-економічного розвитку країн враховують цілі сталого розвитку й ґрунтуються на трьох важливих імперативах: соціальному, економічному та екологічному. Синтезовано зміст еколого-економічної безпеки в умовах сталого розвитку за рахунок визначення її загроз, показників оцінки, рівнів та факторів впливу.

Досліджено основні виміри (демографічний, інфраструктурний, інституційний, галузевий, екологічний, енергетичний) сучасної парадигми міжнародної економічної безпеки, що базуються на принципах та цілях концепції сталого розвитку.

Визначено, що еколого-економічна безпека є невід'ємною складовою міжнародної економічної безпеки та має визначатися, як стан захищеності соціальних, економічних і екологічних інтересів територій, країн, суспільства та особистості від загроз, що виходять від дії деструктивних природних сил, технічних систем і виробництв, з характерними для його забезпечення формами і методами передбачення небезпечних ситуацій, що дозволяють виходити з них з найменшими для природного середовища, економіки і здоров'я людей наслідками.

Ключові слова: сталий розвиток, імперативи сталого розвитку, міжнародна економічна безпека, еколого-економічна безпека.

DOI 10.34079/2226-2822-2019-9-18-51-61

На сучасному етапі розвитку суспільства господарська діяльність людини призводить до поглиблення протиріч між функціонуванням економічної та екологічної систем, хоча необхідно визнати, що економічний прогрес історично досягався за рахунок екологічного регресу. Сьогодні немає жодної країни світу, яку не торкнулися б проблеми забезпечення екологічної безпеки. Для їх вирішення необхідно розвиток співпраці у вигляді глобального партнерства, спрямованого на створення міжнародної еколого-економічної системи, яка буде сприяти економічному зростанню і сталому розвитку в усіх країнах. Дослідження концептуального підґрунтя в контексті визначення деяких інституційних фреймів еколого-економічної безпеки, сутність якої реалізується здатністю забезпечити баланс інтересів економіки і навколишнього середовища на мікро, макро, мезо, мета та глобальному рівнях є актуальним.

Так, зростаюча роль впливу неекономічних факторів на розвиток світового господарства концептуально підтверджена ще наприкінці 80-х років минулого століття. Б.Уінстон, П.Наган та К.Хаммер вважають, що в сучасних теоріях, що ґрунтуються на ринковому фундаменталізмі дещо знецінено важливість людського капіталу[1]. Суттєвим є вплив на глобальні ресурси та клімат й неоліберальної моделі розвитку. Суспільна свідомість стала визнавати те, що безупинне вільне підприємництво може виснажити ресурси та змінити клімат, відповідно, стати загрозою міжнародній безпеці, про що, зокрема, було зазначено у доповіді Х.Брундтланд: «Більшість сучасних тенденцій розвитку є причиною збільшення вразливої частини населення та призводять до погіршення стану навколишнього середовища» (1987 р.)[2].

Американський вчений П. Сенге в роботі «Необхідна революція: працюємо разом задля створення сталого світу» наголошує, що необхідність скорочення викидів парникових газів та створення сталого світу за межами індустріальної епохи чи не найбільша проблема, з якою стикалося людство [3]. Неможливість забезпечення

міжнародної економічної безпеки без врахування екологічної складової підтверджують її прибічники екологічного капіталізму М. Марієн та М. Сейлс [4].

Отже, еколого-економічна безпека є невід'ємною складовою міжнародної економічної безпеки та має визначатися, як стан захищеності соціальних, економічних і екологічних інтересів територій, країн, суспільства та особистості від загроз, що виходять від дії деструктивних природних сил, технічних систем і виробництв, з характерними для його забезпечення формами і методами передбачення небезпечних ситуацій, що дозволяють виходити з них з найменшими для природного середовища, економіки і здоров'я людей наслідками.

У багатьох дослідженнях українських вчених еколого-економічна безпека розглядається як певний стан розвитку соціально-економічної системи, що характеризується певними ознаками: стан, при якому навколишнє середовище може забезпечити існування суспільства та задоволення його потреб у доволі тривалій перспективі [5]; стан збалансованого розвитку та захищеності соціально-економічної підсистеми регіону від реальних та потенційних загроз, що створюються впливом як антропогенних, так і природних факторів на довкілля [6]; стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства та держави, за якої забезпечуються своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних екологічних загроз антропогенного чи природного характеру на сталий соціально-економічний розвиток країни [7].

Наприкінці ХХ століття було сформовано три напрямки сталого розвитку («sustainable development»), які орієнтувалися на добробут, капітал та збереження навколишнього середовища, концепції: «суворої стійкості», «слабкої стійкості» та «критичної стійкості» [8 с.29]. Найбільшої актуальності та розвитку набула концепція «Суворої стійкості», для якої характерний поділ добробуту суспільства й навколишнього середовища на економічний і екологічний сектори, що знаходяться в динамічній рівновазі. Згідно з концепцією «Суворої стійкості» умова, при якій стан «природного капіталу» не повинен зменшуватися або має бути постійним у часі, є найважливішою.

Ідея «слабкої стійкості», маючи на увазі єдність екологічного і економічного секторів з метою екологічно стійкого економічного зростання, висунула вимоги сталості рівня агрегованого капіталу, тобто природного і створеного людиною, за допомогою встановлення меж взаємозамінності капіталів (принцип «меж зростання»). Критерієм стійкості громадської системи, згідно з вимогами концепції, виступив рівень доходу, який визначається сумою реалізованих можливостей споживання, які здійснюються без зменшення його вихідного стану (Дж. Хікс). Відповідно до критерію сталий розвиток досягається в тому випадку, якщо споживання в період t не перевищує екологічний (соціальний) національний продукт за той же період.

Ідея «критичної стійкості» полягає в тому, що в якості критерію стійкості виступає мінімальний рівень забезпечення системи людської життєдіяльності, що відповідає обов'язковій умові, згідно з яким скорочення будь-якого ресурсу нижче рівня мінімального запасу не може бути компенсовано «надзабезпеченістю» іншим ресурсом. Практичний аспект реалізації ідеї «критичної стійкості» полягає в застосуванні прямих заходів державного регулювання, таких як моніторинг і контроль, використання методу діагностики для індикації відхилень фактичного стану від мінімального (безпечного) рівня.

Сьогодні формування нової парадигми міжнародної економічної безпеки, а саме еколого-економічної безпеки відбувається на фоні актуалізації й активізації концепції сталого розвитку ХХІ століття (рис. 1).

Рис. 1. "Трикутник" цілей сталого розвитку «sustainable development»

Джерело: розроблено автором на основі [9,10].

Завдання сталого розвитку, яких на сьогодні дотримуються всі країни світу, встановлюють власні показники розвитку і включають 17 цілей і 169 конкретних положень. Перелік цілей сталого розвитку був офіційно затверджений на засіданнях Генеральної Асамблеї ООН в кінці вересня 2015 року [9] [10]:

1. No poverty (Подолання бідності - подолання бідності у всіх її формах та усюди);
2. Zero hunger (Подолання голоду - подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку суспільства);
3. Good health and well-being (Міцне здоров'я - забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх в будь-якому віці);
4. Quality education (Якісна освіта - забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх);
5. Gender equality (Гендерна рівність - забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчаток);
6. Clean water and sanitation (Чиста вода та належні санітарні умови - забезпечення наявності та раціонального використання водних ресурсів і санітарії для всіх);
7. Affordable and clean energy (Відновлювальна енергія - забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх);
8. Decent work and economic growth (Гідна праця та економічне зростання - сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх);
9. Industry, innovation and infrastructure (Інновації та інфраструктура - створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям);
10. Reduced inequalities (Скорочення нерівності - скорочення нерівності всередині країни і між ними);
11. Sustainable cities and communities (Сталий розвиток міст та спільнот - забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів);
12. Responsible consumption and production (Відповідальне споживання - забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва);
13. Climate action (Боротьба зі зміною клімату - вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та його наслідками);
14. Life below water (Збереження морських екосистем - збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку);
15. Life on land (Збереження екосистем суші - захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття);
16. Peace, justice and strong institutions (Мир та справедливість - сприяння побудові миролюбного та відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях);
17. Partnerships for the goals (Партнерство заради стійкого розвитку - зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках Глобального партнерства в інтересах сталого розвитку);

Переважає більшість стратегій соціально-економічного розвитку країн враховує цілі сталого розвитку й ґрунтується на трьох важливих імперативах:

- Соціальний імператив, який полягає в необхідності розвитку і ефективного використання людського капіталу, найбільш повного задоволення його потреб.
- Економічний імператив полягає, в свою чергу, в тому, що національна економічна система країни повинна бути ефективною, конкурентоспроможною і одночасно соціально орієнтованою, ресурсо- та енергоефективною, екологічно захищеною.
- Екологічний імператив, який визначає необхідність виробити, на основі ідей і принципів сталого розвитку, відповідну екологічну політику і впровадити її в усі сфери життя країни.

Крім концептуального викладу Національні стратегії містять основні чисельні показники сталого розвитку, такі як: індекс людського розвитку, рівень антропогенного навантаження, індекс утворення відходів виробництва, індекс накопичення відходів виробництва і споживання, лісовідновлення до площі вирубки, індекси викидів шкідливих речовин в атмосферу, індекс скидання стічних вод, витрати на подолання наслідків аварій та техногенних катастроф, тощо.

Разом з тим практика переходу до сталого розвитку економік різних країн визначається складною і суперечливою природою процесу його реалізації з метою досягнення певного рівня міжнародної екологічної безпеки. З цією метою необхідно задіяти механізми інформаційного, організаційного та юридичного забезпечення з урахуванням ключових індикаторів стійкого розвитку, яких налічується близько 130 і які характеризують міжнародні, національні, політичні, правові, економічні, екологічні, інноваційні, інформаційні та інші аспекти [11]. Перед Україною, зокрема, стоїть завдання сформулювати свій механізм ефективної імплементації національної стратегії сталого та екологічно безпечного розвитку, з огляду на умови і потенціал її інтеграції в світовий економічний простір.

Рис. 2. Система еколого-економічної безпеки в умовах сталого розвитку «sustainable development»

Джерело: розроблено автором на основі [5,6,7,11,12].

Акцентуючи увагу на тому, що екологічна безпека характеризує ступінь захищеності природного комплексу і його компонентів від можливих екологічних уражень, а економічна - передбачає такий стан економіки, при якому зберігається стійкість до зовнішніх і внутрішніх загроз, можливість розширеного відтворення і задоволення потреб людини, суспільства і держави, слід синтезувати зміст еколого-економічної безпеки (рис. 2).

Також, слід зазначити, що в контексті існуючих трактувань концепції сталого розвитку можливі кілька варіантів формування еколого-економічної безпеки, а саме: збереження, екологічна модернізація, структурна екологізація, радикальний традиціоналізм, ноосферна перебудова [12].

"Збереження" - позиція екомодифікованої моделі суспільства, при якій зберігаються традиційний підхід до економічного зростання, який створює умови для спільного вирішення екологічних проблем країн світу;

"Екологічна модернізація" - використання функцій навколишнього середовища за рахунок різноманітних і специфічних для кожної країни методів державного екологічного регулювання, а також інтернаціоналізації екологічних витрат;

"Структурна екологізація" - передбачає кардинальну зміну способу життя, моделей виробництва та споживання, переорієнтацію країн світу на екологічні імперативи за умови зростаючого значення соціально-економічної нерівності між ними;

"Радикальний традиціоналізм" - відновлення традиційних культурних і екологічних цінностей кожної країни світу, які гармонізовані зі сферою його історичного розвитку і життя суспільства;

"Ноосферна перебудова" - усвідомлення людством величезної відповідальності за недопущення країнами світу настання нового екологічної кризи загальнопланетарного масштабу, яка може сприяти виникненню потужних цивілізаційних змін з непередбаченими наслідками.

Сучасний світ продовжує бути світом все більш зростаючих потреб, що виливаються в спонукальні мотиви діяльності. І всі суб'єкти еколого-економічної системи прагнуть ці інтереси задовольнити, стикаючись з іншими інтересами, суперечачи їм, і навіть вступаючи у відкриту боротьбу. Відтак, основною проблемою є досягнення збалансованості інтересів суб'єктів еколого-економічної безпеки.

Поки для більшості країн, що розвиваються розвиток в рамках концепції «сталого розвитку» є дуже повільним процесом, для чого є ряд причин природного, економічного і політичного характеру. Проте можна стверджувати, що саме за рахунок правильного формування інтересів всієї світової спільноти як ключового суб'єкта еколого-економічної безпеки, можливо буде говорити про сприятливе правове поле для розвитку «зеленої» економіки, і про необхідний рівень виховання і моральності населення, а також підприємств, від діяльності яких і орієнтованості на дотримання екологічного законодавства, залежить рівень загроз інтересам суспільства.

У зв'язку з цим достатній інтерес викликають питання, пов'язані з механізмом реалізації сталого розвитку на глобальному, національному та регіональному рівнях, а також формування сучасних вимірів еколого-економічної безпеки. Розглянемо основні виміри (демографічний, інфраструктурний, інституційний, галузевий, екологічний, енергетичний) сучасної парадигми міжнародної економічної безпеки, що базуються на принципах та цілях концепції сталого розвитку.

Демографічний вимір. Подолання демографічної кризи, особливо в малих містах та країнах з від'ємним та нульовим природним приростом населення. Забезпечення соціально-демографічної безпеки шляхом мінімізації ризиків депопуляції, старіння населення та нерегульованих міграційних процесів. Подолання негативних наслідків світових фінансово-економічних криз, що пливають на демографічну поведінку

населення (зниження рівня народжуваності, міграційний відтік населення). Подолання викликів демографічного характеру значною мірою пов'язане з розбудовою соціально-економічного розвитку країн, а саме: створення ефективної соціальної інфраструктури, інтенсивного розвитку людського капіталу, створення гнучкого ринку праці, побудови соціальної політики міст та регіонів з урахуванням вікового складу населення тощо.

Інфраструктурний вимір. Незадовільний або низький стан транспортної інфраструктури, відсутність доступу всіх верств населення до відповідних об'єктів, незадовільний стан доріг та низький рівень транспортної мобільності, недостатня кількість або відсутність об'єктів соціальної інфраструктури впливають на погіршення умов життя та морально-психологічного клімату населення, створюючи платформу для соціальних конфліктів та зростання рівня злочинності. Загострення проблеми відбувається через нестачу бюджетних коштів та скрутним фінансовим станом підприємств, які обслуговують об'єкти соціальної інфраструктури. Необхідно розширити доступ дрібних промислових та підприємств інших секторів, зокрема в країнах, що розвиваються, до фінансових послуг, до недорогих кредитів. Залучати інвестиції в брендингові активи міст та регіонів (природні, культурно-історичні, символічні), зокрема, для створення інноваційних інкубаторів та хабів, культурно-освітніх центрів, інтерактивних лабораторій, розробки туристичних маршрутів, з метою забезпечення недорогого та рівноправного доступу для всіх.

Інституційний вимір. Формування нової парадигми міжнародної економічної безпеки в умовах сталого розвитку потребує посилення уваги до розвитку локальних територіальних утворень та їх інституційного забезпечення. Основними інституційними механізмами забезпечення економічної безпеки міст мають стати впровадження системи електронного врядування, координація розвитку території за горизонтальним принципом, фінансова самостійність міст (децентралізація управління), тощо. Гострою залишаються проблеми: скорочення масштабів корупції та хабарництва; розширення участі країн, що розвиваються, в діяльності органів глобального регулювання; забезпечення верховенства права на всіх рівнях та рівного доступу до правосуддя. Відповідно до цілей сталого розвитку необхідним є, також, до 2030 року забезпечення наявності у всіх людей законних посвідчень особистості, включаючи свідоцтва про народження.

Галузевий вимір. Нова парадигма економічної безпеки потребує, перш за все, модернізації галузевої структури економіки. Так, одногалузевий або моноекторний промисловий розвиток багатьох регіонів та країн (особливо найменш розвинених країн Азії, Африки та Південної Америки), висока ресурсо- водо- матеріало- та енергоємність продукції, низька продуктивність праці, відсталість технічного та технологічного оснащення, слабкий розвиток сектору малого підприємництва, призводять до критичної ситуації, яка має прояв у закритті містоутворюючих підприємств, відповідного зростання рівня безробіття, підвищення рівня злочинності, загального зубожіння населення. Структурна перебудова, насамперед, має стимулювати ділову активність та залучення інвестиційних проектів, особливо, у сфері енергетичної та продовольчої безпеки. Цьому, зокрема підпорядкована 12 ціль сталого розвитку, щодо надання країнам, що розвиваються, допомоги в нарощуванні їх науково-технічного потенціалу для переходу до більш раціональних моделей споживання та виробництва.

Екологічний вимір. Забруднення повітря хімічними сполуками, забруднення водних ресурсів скидами стічних вод промислових підприємств та комунальних господарств, недостатня потужність та суттєва зношеність існуючих водоочисних споруд, великі площі, що зайняті під тверді побутові відходи, ще більші, що зайняті під відходи виробництва (тільки в Україні 7% територій техногенно забруднені) призвели до значної деградації довкілля міст, регіонів та країн. Саме тому вирішення проблеми

утилізації та опрацювання відходів, модернізація систем очисних споруд, зниження обсягів викидів вуглецевих сполук є невідкладним завданням сучасного світу й невід'ємною складовою безпеки країн. Економічне підґрунтя процесів екологізації вбачається у питанні визнання інвестиційної привабливості проектів та територій, що спрямовані на вдосконалення виробничих технологій та технологій утилізації наслідків техногенного та демографічного навантаження (роздільне збирання органічних та інших відходів; технології, що повертають ресурсоцінні вторинні матеріали в господарський обіг і здешевлюють вартість виробленої продукції; зменшують обсяги захоронення побутових відходів). Врешті впровадження заходів щодо запобігання змінам клімату (щорічна мобілізація 100 млрд. дол. для потреб країн, що розвиваються [12]) й забезпечення функціонування Зеленого кліматичного фонду шляхом його капіталізації.

Енергетичний вимір. На енергоефективність економіки, й відповідно, на економічну безпеку суттєво впливає зношеність основних виробничих фондів та фондів житлово-комунального господарства, домінування важкої промисловості та енергоємних виробництв, низький рівень впровадження енергоефективних технологій та використання альтернативних джерел енергії, насамперед, в країнах, що розвиваються. Проте, більшість країн та регіонів мають значний нереалізований потенціал енергозбереження, зокрема, підвищення енергоємності житлово-комунального сектору; зниження інтегрального споживання палива та енергії у галузях промисловості, сфері послуг та секторі житлового господарства; заміщення споживання викопного палива відновлюваними джерелами енергії. Згідно Стратегії активізація міжнародного співробітництва в галузі відновлювальної енергетики, заохочення інвестицій в енергетичну інфраструктуру і технології екологічно чистої енергетики, повинні подвоїти глобальний показник енергоефективності до 2030 року.

Отже, сьогодні одним із головних факторів розвитку світової економіки є сталий збалансований розвиток. Без нього неможливо досягти на практиці прийняттого рівня економічної безпеки окремого міста, регіону, країни та світового господарства в цілому. Взаємозв'язок між категоріями “економічна безпека” та “сталий розвиток” дослідженого у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. В загальному вигляді, економічну безпеку прийнято трактувати, як стан захищеності економічного механізму країни або регіону, від внутрішніх та зовнішніх загроз.

Щодо міжнародної економічної безпеки в умовах сталого розвитку, то слід констатувати, що формування її нової парадигми базується на комплексному підході, що враховує взаємопов'язані компоненти (економічного, соціального, екологічного характеру) та сучасні виміри (демографічний, інфраструктурний, інституційний, галузевий, екологічний, енергетичний), які здатні забезпечити реалізацію національних інтересів в системі глобального розвитку. При цьому, стратегії забезпечення економічної безпеки окремої країни визначаються особливостями її потенціалу, налаштовані на забезпечення гідного рівню добробуту населення і динамічної рівноваги взаємодії економічної системи з навколишнім середовищем.

Список використаної літератури

1. Nagan W. B. Toward a New Theory of Sustainable Development: Drawing on Insights from Developments in Modern Legal Theory [Electronic resource] / W. B. Nagan, G. Hammer, M. Akhmetkaliyeva // Cadmus. - 2017. - Vol. 3 Issue 2. – P. 45-57. – Mode of access : <https://www.cadmusjournal.org/article/volume-3/issue-2/toward-new-theory-sustainable-development>

2. Развитие и международное экономическое сотрудничество: проблемы окружающей среды [Электронный ресурс] : доклад Всемирной комиссии по вопросам

окружающей среды и развития : записка генерального секретаря // Генеральная Ассамблея Организации Объединенных Наций. – 1987. – 4 августа. – Режим доступа : <https://www.un.org/ru/ga/pdf/brundtland.pdf> ; Razvitie i mezhdunarodnoe ekonomicheskoe sotrudnichestvo: problemy okruzhayushchey sredy [Elektronnyy resurs] : doklad Vsemirnoy komissii po voprosam okruzhayushchey sredy i razvitiya : zapiska generalnogo sekretarya // Generalnaya Assambleya Organizatsii Obedinennykh Natsiy. – 1987. – 4 avgusta. – Rezhim dostupa : <https://www.un.org/ru/ga/pdf/brundtland.pdf>

3. The Necessary Revolution: Working Together to Create a Sustainable World [Electronic resource] / P. Senge et al. - New York : Broadway Books, 2010. - 406 p. - Mode of access : <https://www.penguinrandomhouse.com/books/163986/the-necessary-revolution-by-peter-senge-bryan-smith-nina-kruschwitz-joe-laur-sara-schley/>

4. Marien M. Greening Capitalism, Quietly: Seven Types of Organizations Driving the “Necessary Revolution” [Electronic resource] / M. Marien, M. Sales // Cadmus. - 2017. – Vol. 3, Issue 2. – P. 150-166. – Mode of access : <http://www.cadmusjournal.org/article/volume-3/issue-2/greening-capitalism-quietly>

5. Дубель В. М. Теоретичні основи проблеми еколого-економічної безпеки / В. М. Дубель // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект : сб. науч. тр. - 2010. - Ч. 1. - С. 223–226 ; Dubel V. M. Teoretychni osnovy problemy ekoloho-ekonomichnoi bezpeky / V. M. Dubel // Problemy razvitiya vneshneekonomicheskikh svyazey i privlecheniya inostrannykh investitsiy: regionalnyy aspekt : sb. nauch. tr. - 2010. - Ch. 1. - S. 223–226.

6. Древаль О. Ю. Проблеми управління економічним потенціалом регіону з урахуванням вимог еколого-економічної безпеки / О. Ю. Древаль, І. В. Грищенко // Вісник Сумського державного університету. Сер. : Економіка. — 2011. — №1. — С. 21-26 ; Dreval O. Yu. Problemy upravlinnia ekonomichnym potentsialom rehionu z urakhuvanniam vumoh ekoloho-ekonomichnoi bezpeky / O. Yu. Dreval, I. V. Hryshchenko // Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Ser. : Ekonomika. — 2011. — №1. — S. 21-26.

7. Михаліцька Н. Я. Еколого-економічна безпека як складова системи національної безпеки / Н. Я. Михаліцька // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. - 2012. - Вип. 2. - С. 107-119 ; Mykhalitska N. Ya. Ekoloho-ekonomichna bezpeka yak skladova systemy natsionalnoi bezpeky / N. Ya. Mykhalitska // Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriiia ekonomichna. - 2012. - Vyr. 2. - S. 107-119.

8. Пахомова Н. В. Экономика природопользования и экологический менеджмент / Н. В. Пахомова, К. К. Рихтер. - Санкт-Петербург : Изд-во СПбГУ, 1999. - 196 с. ; Pakhomova N. V. Ekonomika prirodopolzovaniya i ekologicheskiy menedzhment / N. V. Pakhomova, K. K. Rikhter. - Sankt-Peterburg : Izd-vo SPGU, 1999. - 196 s.

9. Цілі сталого розвитку 2016-2030 [Електронний ресурс] // Представництво ООН в Україні. - Режим доступу : <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku> ; Tsili staloho rozvytku 2016-2030 [Elektronnyi resurs] // Predstavnytstvo OON v Ukraini. - Rezhym dostupu : <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>

10. Sustainable development goals [Electronic resource] // Sustainable Development Goals. - Mode of access : <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

11. Костюченко В. Н. Эколого-экономическая безопасность в контексте национального суверенитета Украины [Електронний ресурс] / В. Н. Костюченко, А. В. Бохан // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки. - 2013. - № 1. – С. 260-265. – Режим доступу :

<http://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/2822> ; Kostyuchenko V. N. Ekologo-ekonomicheskaya bezopasnost v kontekste natsionalnogo suvereniteta Ukrainy [Yelektronniy resurs] / V. N. Kostyuchenko, A. V. Bokhan // Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Ser. : Ekonomichni nauky. - 2013. - № 1. – S. 260-265. – Rezhym dostupu : <http://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/2822>

12. Управление устойчивым развитием в условиях переходной экономики : моногр. / ред. кол. М. Шмидт. – Днепропетровск : Коттбус, 2015. - 430 с. ; Upravlenie ustoychivym razvitiem v usloviyakh perekhodnoy ekonomiki : monogr. / red. kol. M. Shmidt. – Dnepropetrovsk : Kottbus, 2015. - 430 s.

Стаття надійшла до редакції 23.09.2019

О. Нрыbinenko

ENVIRONMENTAL COMPONENT OF INTERNATIONAL ECONOMIC SECURITY

The growing role of the impact of non-economic factors on the development of the world economy has led to the need to form a new paradigm for international economic security. In the context of sustainable development, research into the social and environmental component of international economic security is advisable.

The article explores the conceptual basis and defines the role of environmental factor in shaping international economic security. The concepts of sustainable development are considered: "strict sustainability", "weak stability", "critical sustainability" and modern goals of the 21st century. It has been proven that most socio-economic development strategies in countries take into account sustainable development goals and are based on three important imperatives: social, economic and environmental. The content of ecological and economic security in the conditions of sustainable development was synthesized by determining its threats, indicators of assessment, levels and factors of influence.

The basic dimensions (demographic, infrastructural, institutional, sectoral, ecological, energy) of the modern paradigm of international economic security, based on the principles and goals of the concept of sustainable development, are investigated.

It has been determined that ecological and economic security is an integral part of international economic security and should be defined as a state of protection of social, economic and environmental interests of territories, countries, society and the individual from threats arising from the effects of destructive natural forces, technical systems and industries, with forms and methods of prediction of hazards that are characteristic of its provision, enabling them to be eliminated with the least consequences for the environment, economy and human health.

Keywords: *sustainable development, sustainable development imperatives, international economic security, ecological and economic security.*

УДК 334.726:622:338

С.М. Шагоян

БЕЗПЕКОВА КОМПОНЕНТА СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ТНК ДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ

Статтю присвячено обґрунтуванню напрямів удосконалення безпекової складової стратегій розвитку транснаціональних корпорацій добувної галузі. Запропоновано модель безпекової стратегії добувних ТНК, яка включає внутрішню (зорієнтована на розвиток внутрішньокорпоративної системи підтримки економічної безпеки) та